

Biyoloji

En İyi Arkadaşlarımız Dünya Turunda

Karda kışta çektiklerimizi paylaşan, kaderimize ortak olan, kızaklarımıza koştığımız, önce mağaralarımızı, sonra evlerimizi bekleyen sadık dostlarımızı iyi tanıyor muyuz? Anlaşılan, pek değil. Çünkü Mısır kral mezarlarındaki hiyerogliflerin düşündüğü aksine, köpekler ilk kez Ortadoğu'da değil, Doğu Asya'da evcilleştirilmiş. Üstelik tek bir kurttan değil, birçoğundan. Arkadaşlığımızın başladığı tarihse, bundan 15.000 yıl öncesi. Avrasya kıtasında yaşayanlar için bir haber daha. Yeni Dünya'daki köpeklerin ataları da bizim evcilleştirdiklerimiz. Bütün bunlar, Science dergisinde yer alan iki araştırmanın özeti. İsveçli araştırmacıların imzasını taşıyan çalışmalardan biri Avrasya köpekleri, ötekiyse Amerika kıtasındaki

köpeklerle ilgili.

Araştırmacıların vardığı ilginç bir sonuç da, neredeyse boyu bir metreyi aşan "Büyük Danimarkalı" ile 5-10 cm boylu Chihuahua arasındaki farkın genetik temelli olmadığı, yalnızca son 500 yıl süresince seçici çiftleştirme sonucu ortaya çıkan tür patlamasının uç örneği olduğu. Peki, insanlar köpeklerle böylesine yakınlık kurma gereksinimini nereden duymuş? Yeni Dünya köpekleri üzerine araştırma yapan Uppsala Üniversitesi'nden Carles Vila'ya göre bunun nedeni çok açık değil; ama dostlarımızın böylesine çoğalmaları, böylesine çeşitlenmeleri ve dünya üzerinde böylesine yayılabilmeleri için insanlara çok önemli bir hizmet yapmış olmaları gerekli. Vila, bu hizmetin, avlanmayı kolaylaştırmak olabileceği gibi, Yeni Dünya dahil yeni yerleşim yerlerine göçte insanlara yardım etmek

olabileceği görüşünde. Stockholm Kraliyet Teknoloji Enstitüsü'nden Peter Savolainen'se Asya, Avrupa ve Amerika'nın Arktik bölgelerinde yaşayan kurtlardan alınmış DNA örneklerini incelemiştir. Savolainen ve ekibinin vardığı sonuç, bütün köpeklerin ortak bir genetik havuzdan kaynaklanmasına

karşılık, çeşitliliğin en fazla Doğu Asya'da görüldüğü. Araştırmacılara göre bu, köpeklerin ilk önce burada evcilleştirildiğinin bir göstergesi. Ayrıca genetik araştırmalar, Doğu Asya'da yaşayan insanların aynı değil, çok farklı kurt soylarını evcilleştirdiğini, bunun da evcilleşmenin rastlantısal değil bilinçli bir eylem olduğunu gösteriyor. Üçüncü bir araştırmaya göre de kurtlar ve şempanzelerin aksine yetişkin ve yavru köpekler, insanların saklı yiyeceklerin yerini gösteren işaretlerini olağanüstü bir isabetle kavriyorlar. Araştırmacılara göre bu, evcilleştirme sürecinde kazanılmış bir yetenek olabilir. Kaynağıysa insanların bilinçli bir biçimde zeki köpekleri üretmeleri olabileceği gibi, insanlarla iç içe yaşamının doğal bir sonucu da olabilir.

Science, 22 Kasım 2002

Akbabalar Ölmesin

ABD'de doğal hayatı koruma gönüllüleri yaşlı. Nedeni, nesli hızla tükenmekte olan Amerikan Akbabaları'nın yeniden çoğaltmasını sağlamaya yönelik bir

program çerçevesinde doğal ortamda doğan ilk üç akbaba yavrusunun ölmüş bulunması. Araştırmacılar, California'daki Los Padres Ulusal Ormanı'nda doğan ve ilk uçuşlarını yapmalarını beklediği sırada ölen

beş aylık yavruların ölüm nedenlerini belirlemeye çalışıyorlar. Aslında ikisinin ölüm nedeni kesin gibi. Yavruların birinin dokularında aşırı

miktarda bakır bulunmuş. Birininse, ana ve babasının taşıdığı "hediye" yüzünden öldüğü sanılıyor. Hayvanın midesinde bir düzine şişe kapağı, ayrıca plastik ve cam parçaları bulunmuş. Ziyaretçilerin dikkatsizce çevreye attıkları bu gibi göz alıcı çöplerin doğal yaşama verdiği zararlar, böylece daha iyi ortaya çıkıyor. Araştırmacılar üçüncü yavrunun ölüm nedenini belirlemeye çalışıyorlar. Amerikan akbabalarından doğada yalnızca yedi "aile" kaldığı sanılıyor.

Science, 8 Kasım 2002